

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sancti Agobardi Archiepiscopi Lvgdvnensis Opera

Sancti Agobardi Archiepiscopi Lvgdvnensis Opervm ...

Agobardus <Lugdunensis>

Parisiis, 1666

Ad Librvm Adversvs Legem Gvndobadi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14657

46 STEPHANI BALVZII
clesiæ. in cap. *Vbi periculum. De Elect. in Sexto.*

PATRIARCHARVM PROGENIEM] Vide
quæ diximus ad librum de insolentia Iudæorum.

SANGVINEM DE NOSTRIS MANIBVS]
Timet Agobardus, ne si animarum sibi commissarum
vigilem ac sollicitam curam non gerat; si ob desidiam
negligentiãque suam pereant, earum perditionem de
manu ejus requirat Deus in judicio divino. Vide No-
tas ad epistolam LXXIX. Lupi Ferrariensis.

EVRARDVS] Missus Dominicus. Vide Notas ad
librum de baptismo Iudaïcorum mancipiorum.

ADVERSVS EAM] id est, Ecclesiam; ex sen-
tentia Agobardi, qui sic interpretatur locum illum ex
Evangelio Matthæi: *Super hanc petram edificabo Ecclē-
siam meam, & porta inferi non prævalebunt adversus eam.*
Variè autem jactatus est hic locus; dum alij eum re-
ferunt ad Petram, id est, Petrum, & successores ejus
Romanos Pontifices; alij ad Petram, id est, ad confes-
sionem Petri. Fuere qui referrent ad Ecclesiam, quam
Christus fundavit super Petram, id est, super se ipsum.
Petra enim erat Christus; ut ait D. Paulus in cap. x.
epistolæ primæ ad Corinthios. Sed Agobardus non du-
bitabat quin promissio Christi respiceret Ecclesiam, ad-
versus quam portæ inferi non prævalebunt. Quam in-
terpretationem amplexus quoque est Ioannes XXI. in
epistola scripta ad Iacobum Regem Majoricarum, quæ
à nobis anno superiore edita est post Notas ad Lupum
Ferrariensem.

AD LIBRVM

ADVERSVS LEGEM GVNDOBADI.

CAP. III.

AQVITANVS ET LANGOBARDVS] Hi
enim omnes populi quos heic enumerat Agobardus,
& multò plures, Francico tum imperio parebant. Li-
bro VI. Capitular. cap. cclxxxI. *Volumus atque
precipimus ut omnes ditioni nostra Deo auxiliante subje-
cti, tam Romani, quàm Franci, Alamanni, Bajovarii,*

NOTÆ AD AGOBARDVM. 47

Saxones, Thuringij, Fresones, Galli, Burgundiones, Brittones, Langobardi, Vvascones, Beneventani, Gothi, Hispani, ceterique nobis subjecti, omnes, licet quocunque videantur legis vinculo constricti, vel consuetudinario more connexi, hanc sententiam &c. Hiergo omnes propria lege utebantur. Vide infra in Notis ad caput xiv. hujus libri.

CAP. IV.

GVNDOBADV] id est, Burgundionem, lege Gundobada viventem. Istud enim referri non potest ad Regem Gundobadum, multis antè seculis mortuum. Itaque infra cap. x. Burgundiones in univèrsum vocabit Gundobados.

CAP. VI.

LEGEM GVNDOBADAM] cujus auctor Gundobadus Burgundionum in Gallia Rex, Magni Clodovai coævus. Hic enim, ut Gregorius Turonensis est auctor, Burgundionibus leges mitiores instituit, ne Romanos opprimerent. Verùm quæ tum fortassis bona visa fuerat lex Gundobada, nonnullis piis viris ævi Agobardici visa est iniqua.

HOMO HÆRETICVS] Gundobadus enim erat Arrianus. Sed tamen pupugit illum aliquando cupido abdicandi errorem suum; adeo ut ab Avito Viennensi Episcopo persuasus impiam esse Arrianorum sectam, clam ut chrismaresur expetierit. Vicit tamen metus populi. Itaque usque ad exitum vita sua in hac insaniam perduravit, nec publicè equalitatem Trinitatis voluit confiteri; vt Gregorius Turonensis ait in libro 11. Hist. Francor. cap. xxxiv.

SVNT PERPAVCI] Ergo nondum prorsus extincta erat in illis regionibus perfidia Arrianorum, tamen admodum pauci essent.

SINATVR PERIVRARE] Libro 1. Capitular. cap. lxxiii. Et ut parvuli, qui sine rationabili atate sunt, non cogantur jurare, sicut Gunebodigni faciunt. quæ pars hujus capituli refertur ab Ivone parte xii. cap. xxii. & à Gratiano 22. q. 5. cap. Parvuli.

CAP. VII.

HÆC REGIO] Lugdunensis. Nam ea utebatur lege Gundobada, quòd Lugdunum esset civitas regni Burgundici.

LACESSANTVR AD CERTAMEN] Damnat monomachiam, id est, duellum privatum, ad definiendas lites institutum à Gundobado.

CAP. VIII.

REICVLAS ILLAS] Iam antea in præfatione ad Lupum monuimus corruptam hoc loco esse editionem Massoni, quæ pro *reiculas* habet *recusias*; cum tamen in codice antiquo, quo Massonus utebatur, disertè scriptum sit *reiculas*, ut ante me monuit vir clarissimus Franciscus Iuretus in Notis ad epistolam xci. Iuonis Carnotensis. Variè autem scribitur hæc vox in libris antiquis. Nam heic apud Agobardum, in vita sancti Lici-nij Andegavorum Episcopi à Duchesnio edita, itèmq; alibi, scribitur *reiculas*. apud Salvianum verò & alios non uno loco *resculas*. demum alibi *reculas*. Vide, si lubet, Iuretum ad eam quam diximus epistolam Ivonis.

CAP. IX.

SARRACENIS SVBICERETVR] nimirum Hierusalem. Contigerat autem istud ante ducentos ferme annos quàm liber iste scriberetur. Haumarem enim Sarracenorum ducem cepisse sanctam civitatem anno DCXXXVI. ex Theophane aliisque docuit Illustriss. Cardinalis Baronius, quem consule.

ROMA GOTTHIS] capta nimirum ab Alarico Rege Gotthorum, qui victor Urbem ingressus est anno CDX. IX. Kal. Septembris; ut ostendit idem Baronius.

PAGANIS ET HÆRETICIS] Loquitur de Gotthis. Nam quia Radagaisus Gotthorum Rex, erat paganus, eoque interfecto, reliquæ exercitus illius, qui haud dubiè ex paganis constabat, ad Alaricum transfere, hominem quidem Christianum, sed Arrianæ perfidiæ sectatorem; manifestum est Gotthos, qui non multò post Romam ceperunt, partim paganos fuisse, partim hæreticos.

ITALIA LANGOBARDIS] Contigisse id anno Christi DLXVIII. duce Alboino Langobardorum Rege probat Baronius.

AQVAM CALIDAM] De iudicio aquæ calidæ & ferri igniti vide Franciscum Pithœum in Glossario ad libros Capitularium, Iuretum in Observationibus ad ep. LXXIV. Ivonis Carnotensis, Sirmondum in Notis ad

ad Goffridum Vindocinensem lib. III. ep. XXXVIII.

CAP. X.

GVNDOBADOS] id est, Burgundiones; ut dictum est ad caput quartum hujus libri.

CAP. XI.

PRO VNO ASINO MOLINO] id est, qui laborat ad molam, ut dicit in fine libri de modo regiminis ecclesiastici.

BLASPHEMABANT] id est, vituperabant. Augustinus in libro de opere monachorum cap. XXVIII. *Sub generali nomine monachorum, vestrum propositum blasphematur.* Gregorius Turonensis lib. VI. ca. XLVI. loquens de Rege Chilperico: *Causas pauperum exosas habebat, sacerdotes Domini assidue blasphemabat.* Vita S. Leodegarij edita à Duchesnio cap. XII. *Etenim cum Ebroinus crudelis de supradictis rebus suum satiasset furorem, rursus occasiones cepit exquirere ut blasphemiam suam crudelitatis valeret ab oculis humanis auferre.* Gesta Dagoberti I. Francorum Regis cap. XLVI. ubi agitur de ingentibus Eganis virtutibus: *Tantummodo à plurimis blasphemabatur, eò quòd esset avaritia deditus.* Libro V. Capitularium cap. CLXX. *Episcopos & sacerdotes, quibus omnis terra caput inclinat, per quos & nostrum pollet imperium, admodum honorari & venerari omnes monemus. nec eos lacerari, aut blasphemari, vel detrahi à quocquam volumus.* Libro VII. cap. CXLII. *Is qui in blasphemiam alterius cantica composuerit, vel qui cantaverit ea, extra ordinem vindicetur.* Annales Metenses ad annum DCCCLXV. *Adjecerunt insuper multa alia, blasphemantes eundem Papam.* Hinc vox Gallica *Blasmer*, quæ vituperare significat. quæ dein & ipsa versa est in contumeliam Dei. Vidimus enim olim Tutelæ vetustum codicem MS. in quo continebantur acta litis quæ de Cathedra Tutelensi erat inter Guichardum de Combornio Abbatem Vsercensem & Ludovicum de Albuconio Priorem de Mortagnia anno MCCCCLVII. Nam Karolus Petitus serviens regius ait in Actis à se tum confectis, fratris filium ejusdem Guichardi sibi multum obstitisse ne quoddam Senatus Parisiensis arrestum latum adversus Guichardum faceret palam, minitantem etiam ac blasphemantem Creatorem, Karoli adjutorumque ejus facinus inultum non fore, eorumque cæde expian-

dum. Hæc sunt verba Karoli : *Disant ledit neveu d'ice-
luy Abbé, en habit d'Escuyer, blasmant nostre Creatur,
qu'il y en avroit de mors & de tués sur les carreaux.*

CAP. XII.

DE CANONIBVS GALLICANIS] Magna
semper apud majores nostros fuit reverentia Canonum
Gallicanorum ; & non solum apud Gallos, sed & apud
Hispanos quoque, ut observatum est à viris eruditissi-
mis. Certè Canonum Gallicanorum nomine veniebant
etiam Hispani, ut patet ex Hincmaro in cap. xxxvi.
posterioris operis adversus Gothefcalcum : *Sed & in
Gallicanis Canonibus de Potamio Braccarense Archiepis-
copo & synodo Valentina evidenter agnoscitur.* Manife-
stum est enim heic agi de synodo Toletatana x. in qua
dejectus est Potamius Episcopus Bracarensis. Nam
quod de synodo Valentina ait, respicit ad canonem
quartum synodi Valentinae quæ anno ccc lxxiv. ha-
bita est in provincia Viennensi. Iisdem Canonibus Gal-
licanis usam olim esse Angliam, ut quæ in vicino esset,
colligi potest ex synodo Herodfordiensi habitata anno
dclxxii. Nam librum Canonum in ea synodo pro-
latum, haud alium fuisse quàm Codicem Canonum Ec-
clesiæ Gallicanae probari posse certis testimoniis habeo
persuasum, ut aliàs fortasse pluribus ostendam.

NEOTERICI ROMANI] Sugillat irridetque
Agobardus Romanos sui temporis, veteris Ecclesiæ
mores ad suos detorqueere cupientes, atque ob eam cau-
sam contemnentes Gallicanos Canones, quod eos neo-
terici Romani non commendaverint. Cui criminationi
sic respondet Agobardus, aliam fuisse mentem veterum
Romanorum, qui Canones illos religiosè venerati sunt.
Potuisset igitur optimo jure adversus eos uti eodem te-
lo, quod postea adversus Græcos vibravit Ratramnus
monachus Corbeiensis in libro iv. adversus Græcos
cap. iiii. *Vnde mirandum, inquit, quæ sit ista novis sa-
pientibus prudentia, non acquiescere quod sui probantur
majores acquievissent.* Itaque qui sancti olim erant Roma-
norum mores, reverentiàmque universi orbis huic po-
pulo conciliaverant, jam verterant in contemptum. Sic
de seculo suo conqueritur etiam Gerbertus in epistola
xl. *Romanorum mores mundus perhorrescit.* Atque id
ex eo factum est, opinor, quod qui in observatione Ca-

NOTÆ AD AGOBARDVM. 51

honorum ceteris per orbem Christianis exemplo esse debebant, omnium impudentissimè eos conculcabant. Neque verò ego id dico, sed Ratherius Veronensis Episcopus in parte 11. de contempriu Canonum Tomo 11. Spicilegij Domni Lucae Dacherij pag. 188. *Quærat & aliquis, cur præ ceteris gentibus baptismo renatis, contemptores canonica legis & vilipensores Clericorum sint magis Italici?* Et infra pag. 190. *Quorsum tamen hæc detrahendi avida amulorum si requirat invidia. Nimirum ut quod innotescere nequiverunt præmissa, demonstrant termino proxima. Nempe ut patefieret quærenti, unde iste, id est, hodiernus, prævaluerit Canonum sanctorum tam universalis contemptus. Ad hoc perventum nostra est inquisitione atque indagatum, eorum contigisse sine dubio culpa, qui cum eos legant atque intelligant, pro nihilo ducunt.* Vide rursum Notas ad caput xx. libri de dispensatione ecclesiasticarum rerum.

ÆQUALI AUCTORITATE] Ait Concilia regionalia, aut provincialia, cujusmodi sunt Gallicana, non esse tantæ auctoritatis ac generalia totius mundi, sed tamen congrua veneratione suscipienda. quod sumptum videri potest ex Augustino in libro 11. de baptismo cap. 111. *Ipsa Concilia, inquit, qua per singulas regiones vel provincias fiunt, plenariorum Conciliorum auctoritati, qua fiunt ex universo orbe Christiano, sine ullis ambagibus cedunt.* Vetus auctor in Præfatione Collectionis Canonum, postquam locutus est de quatuor Conciliis Oecumenicis, hæc ait: *Sed & si qua sunt Concilia qua sancti Patres spiritu Dei pleni sanxerunt, post istorum quatuor auctoritatem manent stabilita.* Et post illum, Iesse Episcopus Ambianensis in epistola ad dioecesanos suos: *Si qua verò alia Concilia sanctorum Patrum, pro necessitate causarum, plena spiritu Dei in unum congregata sanxerunt, custodienda & recipienda.* Hincmarus in opusculo l. v. Capitulorum cap. xxv. *Si qua sunt autem Concilia à sanctis Patribus instituta, post quatuor Conciliorum auctoritatem custodienda & observanda decrevit.* id est, Papa Gelasius, cujus hæc sunt verba: *Sed & si qua sunt Concilia à sanctis Patribus hæcenus instituta, post istorum quatuor auctoritatem etiam custodienda & recipienda mandamus & decernimus.* Vide Marcam in libro 111. De Concordia Sacerdo-

tij & Imperij cap. i v. §. vi. & lib. vi. cap. xxi. §. vi.
CAP. XIII.

DE FIDE ALTERCANS] Earum altercationum, ut vocat Agobardus, unam nuper edidit Dominus Lucas Dacherius in Tomo v. Spicilegij pag. 110. & sequentibus. Alterius verò altercationis cum Gundobado meminit ipse Avitus in epistola xxi. quæ data est ad Dominum Sigismundum Regem, Gundobadi filium. *Cum presentiam vestram, inquit, Deo largiente meruero, per me seriem totius altercationis exponam.*

DIALOGOS] Vnius istorum dialogorum fragmentum aliud habemus conservatum ab Agobardo in libro de Picturis sive Imaginibus cap. ix.

EPISTOLIS ABSENTI RESPONDENS] Extant omnino octo Aviti epistolæ ad Gundobadum Regem, omnes ferme de causa religionis. Nuper verò aliam quoque reperi in veteri codice MS. clarissimi viri Petri Marnæsij Senatoris Gratianopolitani; quam, quòd nondum edita sit, & utilis esse potest adversus detortas quorundam interpretationes, edere visum est opportunum post Notas nostras in Appendice Actorum veterum Tit. ii.

GVNDOBADO IN SVA PERFDIA PERDITO] Gregorius Turon. lib. ii. cap. xxxiv. loquens de Gundobado: *Ista ille ratione confusus, si que ad exitum vite sua in hac insania perduravit.*

SIGISMUNDVM REGEM] Gundobadi filium, virum, ut sequens ætas putavit, sanctissimum, adeoque publicè consecratum. Vnde in veteri fragmento historico, quod Christianus Vrftius edidit, ac post eum Duchesnius, sanctus dicitur. *Leudegisus namque, cum Major domus esset, duxerat uxorem de prosapia sancti Sigismundi Regis Burgundia.* Sed nuper vit clarissimus Hadrianus Valesius in publicum emisit Passionem sancti Sigismundi, ab auctore, ut ipse putat, æquali ac monacho forsitan Agaunensi compositam: ex qua apparet hunc Principem, afflictis omnino rebus suis; ex Burgundia in montem quendam, cui Veresalilis nomen erat, aufugisse, ibique monachum fuisse factum, ut se hostium suorum immanitati subtraheret; sed quorundam Burgundionum perfidia factum ut ex fuga retraheretur, specie pietatis. Adferam autem ipsa

auctoris verba: Igitur cum Franci plurima penè regna
 devastarent, Galliarumque urbes vehementer depopula-
 rentur, ita ut multitudo maxima Burgundionum Fran-
 cis se sociaret: tunc sanctus Sigismundus videns se hinc in-
 de coangustari, Vercellis montem expetiit, & adinstar
 Elia Thebitis, quatenus crudelissima gentis barbaricam
 feritatem evaderet, singulariter habitare elegit: quia si-
 bi imminabat discrimen vita, juxta illud quod egregius
 predicator de suis tribulationibus scribens ait, Periculis in-
 falsis fratribus. Tunc diverso modo Burgundiones necessi-
 tate magis quam voluntate Francis se ex integro dederunt;
 promittentes sanctissimum virum Sigismundum, Princi-
 pem suum, perquirere, & eis vincitum tradere. Hac pro-
 missione audita, sanctus vir Sigismundus comperta eor-
 um nequitia casariam capitis sui totondit, & se à laïca-
 li vestitu in religionis mutavit habitum. Qui dum in su-
 pra dicto loco jejunijs penè & vigilijs maceratus quiesceret
 ibidem, pauci ex Burgundionibus ad ipsum convenientes
 quasi causa amoris, ad sepulcra sanctorum martyrum
 sub quadam custodia latenter perducere promiserunt.
 Cumque ad clausuras ipsius Agaunensis monasterij perve-
 nissent agmina Burgundionum unà cum Francis, adin-
 star Iudæ proditoris Christi Burgundiones in eum manus
 injecerunt, & vincitum catenis tradiderunt Francis, eo-
 rumque Regi Clodomero. Sed ubinam tandem gentium
 situs fuerit mons ille, in quo Sigismundus latere cupiit,
 ignotum reliquit hic auctor. Et probabile est alienas
 terras petiisse Sigismundum, ac procul à Gallia disti-
 tas; ne si in vicino consisteret, deprehenderetur. Ita-
 que in Hispaniam Tarraconensem, haud procul Bar-
 cinone, secessisse in montem Signium, constans illic
 traditio est, quodam etiam carmine consecrata; quod
 licet in historicis rebus multum aberret, evincere ta-
 men videtur in hoc secessu habitasse Sigismundum, do-
 nec à suis retractus est. Sed operæ pretium est, non car-
 men quidem illud describere, vulgari lingua Catala-
 nica scriptum, sed historiam in eo descriptam edisserere
 verbis nostris. Illic ergo habetur, sanctum martyrem
 Sigismundum, sive Sagimondum, ut nunc vocant,
 Burgundionum Regis filium, cum anno ætatis suæ quin-
 todecimo à spina quadam vulnus accepisset, nullam ei
 medendo operam esse magis idoneam existimasse, quàm

si seculo relicto, in eremum sese abderet. Ea de causa solum ad Pyrenæos montes, quæ Galliam Narbonensem ab Hispania Tarraconensi determinant, accessisse; transcensisque montium faucibus quæ Hispanias Gallis jungunt, ad Ficarias oppidum, quod hodieque per viam illam pergentibus primum post superatos montes occurrit, pervenisse, atque illinc rectè progressum ad civitatem Ausonensem. Tum verò ei occurrisse Domarium quendam, id est, ut opinor, Canonicum Ausonensis Ecclesiæ, virum sanctissimæ vitæ; ab eoque indicatum illi fuisse montem Signium, in quo salutem suam procul à seculi periculis operari posset. Illinc arrepta ad montem excelsissimum, cui à media die nomen est, via, ad mansionem quandam pervenisse, quæ Podium-Vallis nuncupatur; compertoque eremitas in iis montibus habitare, illuc statim profectum; neque multò post incidisse in eremitam quendam, ab eoque edoctum fuisse quæ vitæ illius sectatores scire decet. Dein valedicentem viro, in eremum sese abdidisse, herbis illic nascentibus victitantem, & aquam pro potu sumentem. Interim patrem Sigismundi, dum filium quærit, in eas regiones profectum; cùmque pervenisset ad Ecclesiam sancti Martialis, quæ in monte Signio sita est, illic fortè filium reperisse. Nam is quolibet die Veneris illuc accedebat, ut panem hordeaceum acciperet, quem in eo loco dari in eleemosynam mos erat. Sed agnitus à patre non fuit filius, licet simul conloquerentur. Vicit tamen natura, seque ille Sigismundum esse fastus est. At pater filium vitam illam deserere, secumque in Burgundiam redire oravit. Verùm repugnabat Sigismundus, inanem & stultam prædicans hujus mundi gloriam, æternasque divitias potius cogitandas. Nec recessit tamen pater; sed eadem exhortatione tentavit animum filij flectere, nunc per caritatem quæ patri debetur, nunc etiam per blandum matris nomen eum obtinens. Quid moror diutiùs? Pervicit pater; ambòque in Burgundiam regressi, magni gaudij materia fuere subiectis. Hactenus ex carmine illo. Hæc verò satis congruunt superiori narrationi, si juvenilem illam ætatem ac peregrinationem patris excipias. Quonam autem modo vitam finierit, habes apud Gregorium Turon. & alios rerum Francicarum scriptores. Et haud dubiè be-

NOTÆ AD AGOBARDVM. 55

ne morte usus est. Quo factum est, ut propter hoc facinus, & quia monasterium Agaunense ædificaverat, in numero sanctorum habitus sit deinceps,

SIGISMUNDVM R. CONVERTIT] ab Arrianismo nimirum ad Catholicam. Et id quidem evenisse vivo Gundobado patet ex epistolis Aviti.

RECITAVIT HOMILIAM] Ea nunc non existat. Vide Sirmondum ad epist. XL. Aviti.

CAP. XIV.

VNA OMNES REGERENTVR LEGE] Ait valde optandum esse, ut tot gentes, quæ imperio Ludovici parent, una lege regi jubeat; nec sint tot leges, quot gentes. Nam Langobardi sua lege vivebant, Burgundiones sua, Saxones item sua, ac sua Gotthi, & sic de alijs. Valde autem optandum, ut quemadmodum hæ omnes gentes uni Principi parent, una etiam lege regantur, non diversis. Sed quia illud difficile, ac homini ferme impossibile; saltem Gundobada, quæ est inhumanißima, de medio tollatur. Vide Notas ad caput III. hujus libri, & Ivonem parte VIII. cap. 213. ex Concilio Triburiensi cap. 39.

AD LIBRVM

DE PRIVILEGIO ET IVRE SACERDOTII.

Hic est omnino libri istius titulus in codice Papirij Massoni, & in contextu libri. In veteri tamen codice MS. clariss. viri Petri Marnæsij Senatoris Gratianopolitani hic liber sic inscriptus est: *Epistola Agobardi Episcopi Lugdunensis de sacerdotij dignitate, ad Barnardum Viennensem Archiepiscopum.* quod eodem recidit.

CAP. I.

BERNARDO] Codex Marnæsij, *Barnardo*. Et monuit me vir eruditissimus Petrus Franciscus Chiffletius Presbyter è Societate Iesu, sic quoque scriptum se vidisse hoc nomen in multis codicibus manuscriptis. Verum discrimen illud est nullius aut parvi momenti.

ATQVE CLERICORVM] Idipsum sequenti seculo graviter deploravit RATHERIUS Episcopus Veronensis.